

ИНФОРМАЦИЯ

Нови становища на ЕОБХ за хуманно отношение към животните – млекодайни говеда и патици, гъски и пъдпъдъци във фермите 2023 г.

Центърът за оценка на риска препоръчва на всички животновъдни асоциации в България да се запознаят с новите становища на ЕОБХ и препоръчаните нови условия на отглеждане и транспортиране на животните, да направят преценка за приложимостта им и своята готовност, и да изградят позиция по въпроса, която своевременно да бъде представена на компетентните власти у нас, когато Европейската комисия излезе със законодателно предложение.

1. Въведение – Европейският орган за безопасност на храните в подкрепа на преразглеждането на законодателството на ЕС за хуманно отношение към животните

Европейската комисия (ЕК), в рамките на своята стратегия „От фермата до вилницата“ (F2F)¹, поиска от Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ) да изготви нови научни становища за благосъстоянието на отглежданите селскостопански животни. Тези становища ще осигурят научна основа в подкрепа на текущото преразглеждане на законодателството на Европейския съюз (ЕС) за хуманно отношение към животните². Очаква се ЕК да излезе със законодателно предложение през втората половина на 2023 г.

¹ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_bg

² https://food.ec.europa.eu/animals/animal-welfare/evaluations-and-impact-assessment/revision-animal-welfare-legislation_en

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

▪ Безопасността на хранителната верига е пряко свързана с хуманното отношение към животните, особено тези, отглеждани за производство на храни, поради тесните връзки между благосъстоянието на животните, здравето на животните и болестите, пренасяни чрез храни.

▪ Стресовите фактори и лошото благосъстояние могат да доведат до повишена чувствителност към трансмисивни болести сред животните.

▪ Добрите практики за хуманно отношение към животните не само намаляват ненужното страдание, но и помагат животните да бъдат по-здрави. (ЕОБХ)

На 10 август 2022 г. ЕОБХ публикува научно становище за хуманното отношение при отглеждане на **свини**³, както и пет становища относно хуманното отношение към отглежданите **животни по време на транспортиране**⁴.

Учените от ЕОБХ през 2023 г. публикуваха становища за благосъстоянието на **кокошки носачки, бройлери и телета**.

Информация за изброените становища можете да намерите на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига на следния линк:

„Нови становища на ЕОБХ за хуманно отношение към животните 2022 – 2023 г.“

<https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%98%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF-%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%95%D0%9E%D0%91%D0%A5-%D0%B7%D0%B0-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-n-27-2163>

На 16 май 2023 ЕОБХ публикува нови 2 оценки, обхващащи хуманното отношение към отглежданите във ферми млекодайни говеда, патици, гъски и пьдпъдъци.

Новостите в становищата – накратко:

ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ МЛЕЧНИТЕ КРАВИ – КРАТЪК ПРЕГЛЕД

(<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2023.7993>)

• Това научно становище на Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ, англ. EFSA) предоставя актуален поглед на благосъстоянието на млечните крави в Европейския съюз (ЕС) и подкрепя текущото преразглеждане на Законодателството на ЕС за хуманно отношение към животните.

• Препоръките в научното становище са от значение за управляващите риска, създателите на политики, заинтересованите страни в хранителната верига, научната общност, медиите и широката общественост.

• Становището съдържа три оценки, които обхващат:

о системи за отглеждане на млечни крави в ЕС;

³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7421>

⁴ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/more-space-lower-temperatures-shorter-journeys-efsa-recommendations-improve-animal-welfare>

☒ Red   ☐ Amber   ☐ Green   ☒ White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

- о последици за благосъстоянието;
- о характеристики на фермата.

• От тези оценки са определени пет характеристики на фермите и са предложени за класифициране на нивото на благосъстояние на кравите във фермата. Ако някоя от тези характеристики е налице, препоръчително е да се направи оценка на благосъстоянието на кравите във въпросната ферма.

Какво беше поискано от EFSA?

• Европейската комисия поиска от EFSA да предостави научно становище относно защитата на млечните крави въз основа на най-новите научни познания, обхващащи следните три специфични области на млечното говедовъдство и благосъстоянието на животните:

1. **Системи за отглеждане:** да се опишат най-разпространените системи за отглеждане на млечни крави в ЕС и практики за отглеждане; да се обобщят основните им силни страни, слабости и опасностите за благосъстоянието на животните.

2. **Последици за благосъстоянието:** да се опишат пет вредни последици, специфични за млечните крави: **двигателни нарушения (включително куцота), мастит (възпаление на вимето), ограничение на движението, невъзможност за извършване на комфортно поведение и метаболитни нарушения.**

За всяка опасност да се определят **показателите, основани на животните (ПОЖ;** пример за ПОЖ е наличие на клинично заболяване) за да могат да се установят опасностите, потенциално водещи до последствията. Да се дадат препоръки за предотвратяване или коригиране на последствията.

3. **Специфични съотносими опасности:** да се анализират характеристиките на стопанството, които могат да се използват за класифициране на нивото на благосъстояние във фермата.

Как EFSA извърши тази работа и какви данни бяха използвани?

• EFSA потърси съответната научна литература и направи справка с официалната европейска и национална статистика. Пълният списък на източниците е показан в Приложение А на оригиналния доклад.

• Специфичните източници за всяка оценка са както следва.

о Система за настаняване: главно литературни прегледи.

о Благосъстояние: литературни прегледи, допълнени от експертно мнение.

о Характеристики на фермата: От наличната научна литература не беше възможно да се изведат съответните връзки между наличните данни за фермите и благосъстоянието на кравите. Следователно беше разработен подход, основан на експертни знания (извличане на експертни знания, ЕКЕ).

Какви бяха ограниченията/несигурностите?

• Начинът на отглеждане на млечните крави и управлението на фермите варира значително в ЕС, което затруднява да се направят общи заключения.

• Дизайнът на наличните научни изследвания за оценка на благосъстоянието често е слаб.

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

• Сигурността на всяко заключение, изразена с помощта на 3 категории (50–100%; 66–100%; 90–100% диапазони на сигурност), се основава на съгласие след обсъждане между експертите от работната група.

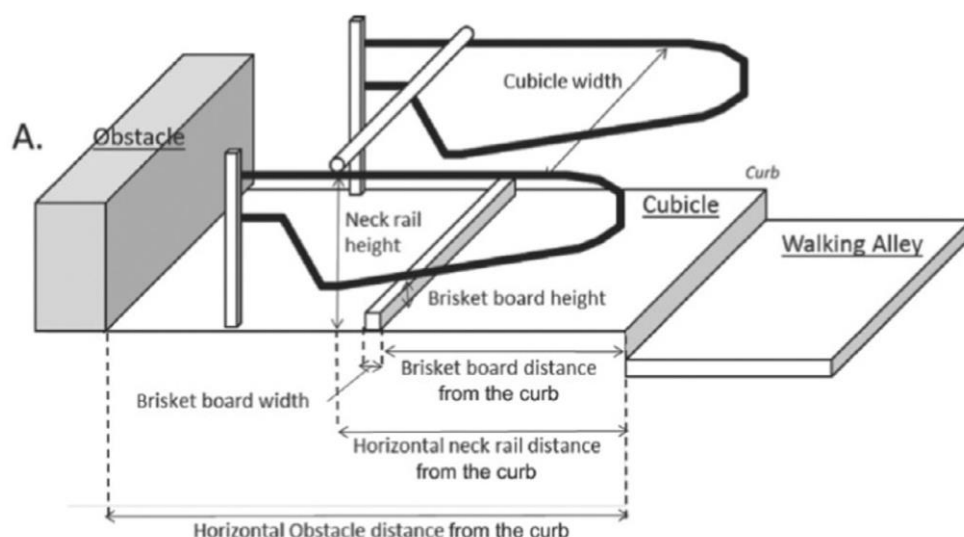
Резултатите и техните последици?

1. Жилищни системи.

• **Преградените боксове** са най-разпространената система, следвана от системите с отворено легло и боксове с вързано отглеждане.

• Броят на фермите, предлагащи достъп до пасища, е намалял в няколко държави-членки на ЕС през последното десетилетие.

• Въздействието върху благосъстоянието на животните на всяка система за отглеждане е силно променливо, но кравите, постоянно вързани в боксове, имат нарушено благосъстояние и това е свързано с продължителността на връзване, адекватността на дизайна на връзване, размерите на бокса и характеристиките на повърхността за лежане.

Преграден бокс

2. Последствия за благосъстоянието

• **Мастит.** Не са открити разлики между системите за отглеждане по отношение на честотата на мастита. Определени са подходящи ПОЖ за мастит.

• **Двигателни смущения.** Куцотата е един от основните проблеми на благосъстоянието; не са открити разлики между различните системи за отглеждане.

• **Проблеми с движението и почивката.** Различните системи за отглеждане бяха класирани по отношение на ограниченията, от цялогодишното връзване, което е особено ограничително, последвано от системите за отглеждане в преградени боксове и системите с отворени легла и накрая пасищното отглеждане, което е най-малко ограничаващо. Бяха идентифицирани следните препоръки за това последствие.

o Млечните крави не трябва да се настаняват постоянно вързани в боксовете поради непрекъснатото и строго ограничение.

o Трябва да се осигури достъп до добре поддържани пасища.

o Трябва да се осигури обща вътрешна площ – включително зона за лежане – от поне 9 m²/крава.

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

о Препоръчват се минимална ширина и дължина и други характеристики на боксовете.

• **Поведение за намиране на удобство.**

о Преградените боксове осигуряват по-добра хигиена и чистота на кравите в сравнение със системите със завързани боксове и отворените легла.

о Връзването предотвратява самоподстригването.

• **Метаболитни нарушения.**

о Не са открити разлики между системите за отглеждане по отношение на честотата на метаболитни нарушения. Типът настаняване може да повлияе на практиките на хранене, което е рисков фактор за метаболитни нарушения.

о Нито един ПОЖ не е подходящ за всички метаболитни нарушения.

3. Характеристики на фермата

• Експертите определиха **пет характеристики на фермата**, които биха могли да се използват за класифициране на нивото на благосъстояние във фермата: ако са налице една или повече от тези характеристики на фермата, се препоръчва да се извърши оценка на благосъстоянието на кравите във въпросната ферма.

• По ред на важност, приписан от експертите, петте характеристики на фермата са:

- 1) повече от една крава в бокс;
- 2) ограничено общо пространство за настанените крави (<7 m²/крава);
- 3) размерите на бокса не са подходящи за размера на кравите;
- 4) висока годишна смъртност във фермите (т.е. повече от 8%, включително спешно клане);
- 5) кравите имат достъп до пасища по-малко от 2 месеца годишно.

Основните препоръки

- Всички препоръки са за определящите политиката в сектора.
- Препоръките относно системите за настаняване и благосъстоянието са комбинирани в становището (вижте раздел 7.2 на оригиналното становище на ЕОБХ).
- Млечните крави не трябва да се отглеждат постоянно вързани в боксове.
- Въпреки че по принцип не трябва да се практикува, за определен преходен период може да се използва настаняване на кравите завързани в боксове с редовен достъп до зона за разходка и раздвижване или достъп до лятно пасище.
- В помещенията с боксове трябва да се осигури поне един бокс на крава.
- За отглеждане на закрито трябва да се осигури обща вътрешна площ – включително площ за лежане – **от поне 9 m²/крава**.
- Трябва да се осигури достъп до добре поддържани пасища (т.е. добре дренирани, сенчести), тъй като това позволява на кравите да се разхождат свободно, лесно да променят позата си и да лежат удобно.
- Трябва да се осигурят сухи, меки и деформируеми повърхности за лежане, за предпочитане дълбоки постелки, тъй като те позволяват по-дълго време за лежане и лесни движения за лягане и ставане. Когато подовите са от чист бетон, трябва да се осигури подложка с дебелина най-малко 30 см. При използване на рогозки и дюшеци

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

трябва да се осигури постелка с минимална дълбочина от 5 см компресиран материал (т.е. компресиран поради лежащото върху него животно). Например, това съответства на 3 кг слама на ден, които трябва да бъдат осигурени във всеки бокс.

- Четки за чесане трябва да са налични във всички системи със свободно отглеждане.

- Базираната на риска схема, разработена от експертите на ЕОБХ, трябва да бъде приложена.

Допълнителни източници на информация за читателя

- Моля, прочетете библиографията в научното становище, за да видите всички използвани източници.

- Предишните оценки включват:

- о EFSA предостави становища относно благосъстоянието на млечните крави през 2009, 2012 и 2015 г.

- о Общи ефекти на системите за отглеждане върху благосъстоянието на млечните крави и болестите (2009 г.).

- о Научно становище относно използването на основани на животните показатели (ПОЖ) за оценка на благосъстоянието на млечните крави (2012 г.).

ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПАТИЦИТЕ И ГЪСКИТЕ ВЪВ ФЕРМАТА

(<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2023.7992#support-information-section>)

(Български фермер)

Предистория на научното становище

- Това е **първото научно становище**, оценяващо благосъстоянието на патиците и гъските във фермите.

- Научното становище не включва процеса на събиране на пера и пух, процеса на гушене за производство на втлъстен гъши дроб, птици, отглеждани за лов или дивеч, и транспортирането или клане на птици.

Какво беше поискано от EFSA?

EFSA беше помолен да направи оценка и да предостави научно становище относно въздействието на клетъчните системи и други системи, използвани понастоящем в ЕС, върху благосъстоянието на следните патици и гъски:

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

- Домашни патици (*Anas platyrhynchos domesticus*);
- Мускусни патици (*Cairina moschata domesticus*);
- Патици мюлари (хибриди между женски домашни патици и мъжки мускусни патици);
- Домашни гъски (*Anser anser f. domesticus*).

Категориите, които бяха оценени, са:

- разплодници за репродукция;
- птици за производство на месо (включително втлъстен гъши дроб).

EFSA беше помолен да опише благосъстоянието на патиците и гъските и свързаните с това рискове. Следните теми бяха включени:

- основните системи за отглеждане*, като се фокусира върху тези, използвани в момента в ЕС за отглеждане на тези птици;
- следните приложими† последици за благосъстоянието: **ограничаване на движението, наранявания, групов стрес и невъзможност за осъществяване на поведение за търсене на удобство‡, свързано с тези системи за отглеждане.**

*Места за отглеждане на животни.

†Въз основа на литература и експертно мнение на EFSA.

‡Дейности, които поддържат функцията и целостта на кожата и тялото.

EFSA беше помолен да предостави препоръки за предотвратяване на отрицателни последици за благосъстоянието на патиците и гъските, свързани със следните специфични фактори:

- пространство (триизмерно) за птица;
- размер на групата;
- качество на пода;
- наличие, дизайн и размер на съоръженията за гнездене;
- обогатяване на околната среда, осигурено за задоволяване на биологични нужди (включително достъп до открити водни площи).

Как EFSA извърши тази работа?

• Оценката следва ръководството на панела АНАW на EFSA, 2022 г.: Методологично ръководство за разработване на мандати за хуманно отношение към животните в контекста на стратегията „От фермата до вилницата“.

- Бяха идентифицирани видовете системи за отглеждане.
- Експертите разглеждат осем последици за благосъстоянието: **ограничаване на движението, групов стрес, невъзможност за осъществяване на поведение за търсене на удобство, лезии на меките тъкани и увреждане на повърхностите на тялото (перата и кожата), костни лезии, локомоторни нарушения, невъзможност за извършване на изследователско поведение или поведение за търсене на храна и невъзможност за изразяване на поведение преди снасяне и гнездене.**

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
 тел. 02/4273056

- Уместността на последиците за благосъстоянието е определена във всяка система за отглеждане на базата на разпространението на опасностите.

- Бяха взети под внимание само показателите, основани на животните (ПОЖ), които имат отношение към последиците за благосъстоянието.

- Превантивни мерки за намаляване на риска птиците да понесат последиците за благосъстоянието си, описани във връзка със специфичните фактори: допустимо пространство (включително минимална подова площ и височина), размер на групата, качество на пода, съоръжения за гнездене и обогатяване на околната среда.

Какви данни са използвани?

- Литература (публикувана и сива* литература).
- Данни, предоставени от държавите-членки и заинтересованите страни.
- Експертно мнение чрез дискусии в работни групи и конкретни упражнения.

*Писмен материал, който не е публикуван в научно списание или все още не е минал рецензия.

Какви бяха ограниченията/несигурностите?

- Литературата и информацията за патици и гъски, отглеждани в ЕС и при специфични условия на отглеждане е ограничена.

- Ограничените данни може да са повлияли на описанието и вида на системите за отглеждане, съответно последиците за благосъстоянието, ПОЖ и/или специфични фактори.

- Съществуват ограничени познания за разпространението на опасностите, свързани с последиците за благосъстоянието и системите за отглеждане.

- Съществува недостиг на знания за всеки от специфичните фактори, които влияят или влошават благосъстоянието на птиците.

Резултатите

Осигуряване на пространство

- Пространствата, необходими на птиците за изразяване на различно поведение и предотвратяване на специфичните последствия за благосъстоянието са описани, включително пространството за къпане в открити водни площи.

- **Минималната височина е отчетена като 66 см за домашни патици, 96 см за мускусни патици и патици мюлари и 127 см за домашни гъски;** обаче, обща височина, позволяваща на човек да инспектира птиците трябва да бъде гарантирана.

Размер на групата

- Съотношението мъжки:женски птици е важно в групите от зрели птици, за да се избегне нежелано сексуално поведение и агресия между мъжките.

- Няма научни доказателства за максимален размер на групата.

Качество на пода

- Плътните подове, застлани с постеля, предоставят по-добри възможности за изследователско поведение или търсене на храна от решетъчните подове.

- Управлението на постелята е важно за поддържането ѝ в добро състояние (суха, ронлива и без физически, химически и микробиологични опасности).

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Наличие, дизайн и размер на съоръженията за гнездене

- Наличност и качество на гнездата (размери, материал за гнездене, позиция, осветеност и вид на заграждението) са важни за благосъстоянието на птиците и поведението при гнездене.

- При птици, отглеждани в група, е възможно споделяне на гнездо с течение на времето. Съотношението брой гнезда:женски е важно, за да се избегне конкуренцията и снасянето на яйца на пода.

Обогатяване на околната среда

- Осигуряването на открита водна площ предотвратява или смекчава лезиите на меките тъкани и увреждането на кожата, груповия стрес, невъзможността за извършване на комфортно поведение и невъзможността за извършване на изследователско или поведение при търсене на храна.

- Предоставянето на материал за обогатяване, като например силаж или сено, стимулира изследователското поведение или търсенето на храна и намалява рисковете от скубане на пера и канибалско кълване при патиците.

- Мускусните патици обичат да използват издигнати структури, като кацалки.

- Достъпът на открито осигурява стимули, но е предизвикателство за управлението, свързано със защитата на птиците от хищничество и биосигурността.

- Като алтернатива, покритата веранда осигурява някои от предимствата на откритите площи.

- Благосъстоянието на патиците и гъските в описаните системи за отглеждане може да се подобри чрез прилагане на предохранителните мерки, посочени в научното становище.

Ключови препоръки:

- Отнасят се най-вече за органите на общественото здравеопазване, определящите политиките, индустрията, изследователската общност:

- Използваните понастоящем системи за отглеждане, описани в научното становище и наречени **клетъчни системи (индивидуални, двойки или колективни), и всички системи за отглеждане, използвани при производството на втлъстен гъши дроб, трябва да се избягват**, тъй като водят до висок риск от възникване на последствията за благосъстоянието, разгледани в научното становище.

- Превантивните мерки, посочени в научното становище, трябва да се прилагат към всички системи за отглеждане.

- Трябва да се осигури повече пространство (триизмерно), за да се позволи специфично за вида поведение (включително къпане във вода).

- Птиците не трябва да се отглеждат поотделно.

- Съотношението мъжки : женски трябва да се има предвид при групиране на зрели птици.

- Птиците в системите на закрито трябва да имат солиден под с постеля. Материалът на постелята трябва да е сух и ронлив.

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

- Подовите площи под и около водоизточниците трябва да позволяват достатъчен дренаж.

- Трябва да се осигури мек и манипулируем материал за гнездене, за да се улесни поведението при изграждане на гнездо.

- Индивидуалните гнезда за птици, отглеждани в групи, трябва да позволяват неконкурентно използване на гнездата с течение на времето.

- Трябва да се осигурят открити водни площи, които позволяват поне потапяне на главата и, за предпочитане, контакт с цялото тяло и къпане.

- За мускусните патици се препоръчват леснодостъпни издигнати структури, като кацалки.

- Трябва да се осигури обогатяване на храненето, като се включи напр. силаж.

- Препоръчва се покрита веранда, когато няма достъп на открито.

Допълнителни източници на информация за читателя?

- 2018 г. Европейска гражданска инициатива (ECI) за забрана на използването на клетки за патици и гъски, и за други видове животни, отглеждани във ферми: „Край на ерата на клетките“ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_bg

- Патици и гъски, отглеждани за производство на гъши дроб (SCAHAW, 1998): Аспекти на хуманното отношение при производство на влъстен черен дроб (Foie Gras) от патици и гъски – Welfare aspects of the production of Foie Gras in ducks and geese – https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-12/sci-com_scah_out17_en.pdf

БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ПЪДПЪДЪЦИТЕ ВЪВ ФЕРМАТА

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2023.7992#support-information-section>

agrolib.rs

Предистория на научното становище

- Това е **първото научно становище**, оценяващо благосъстоянието на пьдпъдъците във фермите.

- Научното становище не включва птици, отглеждани за лов или дивеч, и транспортирането или клане на птици.

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

Какво беше поискано от EFSA?

EFSA беше помолен да направи оценка и да предостави научно становище относно въздействието на системите от клетъчните и други системи, използвани в момента в ЕС върху благосъстоянието на японските пьдпъдъци (*Coturnix japonica*).

Оценените категории са:

- разплодници (пъдпъдъци за разплод) за репродукция;
- носачки (пъдпъдъци за снасяне на яйца) за производство на яйца;
- бройлерни пъдпъдъци за производство на месо.

EFSA беше помолен да опише благосъстоянието на пъдпъдъците и свързаните с това рискове. Следващите теми са разгледани:

- основните системи в животновъдството*, с акцент върху помещенията, използвани в момента в ЕС за отглеждане на тези птици;
- следните приложими† последици за благосъстоянието: **ограничаване на движението, наранявания, групов стрес и невъзможност за извършване на комфортно поведение‡**, свързани с тези системи за отглеждане.

*Места за отглеждане на животни.

†Въз основа на литература и експертно мнение на EFSA.

‡Дейности, които поддържат функцията и целостта на кожата и покривката на тялото.

EFSA беше помолен да предостави препоръки за предотвратяване на отрицателните последици за благосъстоянието на пъдпъдъците, свързани със следните специфични фактори:

- пространство (триизмерно) за птица;
- размер на групата;
- качество на пода;
- наличие, дизайн и размер на съоръженията за гнездене;
- обогатяване на околната среда, осигурено за задоволяване на биологичните нужди (напр. материал за прахова баня).

Как EFSA извърши тази работа?

• Методологията следва ръководството на панела АНАW на EFSA, 2022 г.: Методологично ръководство за разработването на мандати за хуманно отношение към животните в контекста на стратегията „От фермата до вилницата“.

- Бяха идентифицирани видовете системи за отглеждане.

• Експертите разглеждат осем последици за благосъстоянието: **ограничаване на движението, групов стрес, невъзможност за извършване на комфортно поведение, лезии на меките тъкани и увреждане на кожата, костни лезии (включително фрактури и луксации), двигателни нарушения (включително куцота), невъзможност за изпълнение на проучвателно поведение или поведение при търсене на храна и неспособност за изразяване на майчино поведение преди снасяне и гнездене.**

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

- Уместността на последиците за благосъстоянието е идентифицирана във всяка система за отглеждане на базата на разпространението на опасностите.

- Бяха взети под внимание само ПОЖ, които имат отношение към последиците за благосъстоянието на птиците.

- Превантивни мерки за намаляване на риска птиците да понесат последиците за благосъстоянието си, описани във връзка със специфичните фактори: допустимо пространство (включително минимална подова площ и височина), размер на групата, качество на пода, съоръжения за гнездене и обогатяване на околната среда.

Какви данни са използвани?

- Литература (публикувана и сива* литература).
- Данни, предоставени от държавите-членки и заинтересованите страни.
- Експертно мнение чрез дискусии в работни групи и конкретни упражнения.

*Писмен материал, който не е публикуван в научно списание.

Какви бяха ограниченията/несигурностите?

- Имаше ограничена литература и информация за пълпърците, отглеждани в ЕС.
- Ограничените данни може да са повлияли на описанието и вида на системите за отглеждане, съответно последици за благосъстоянието, ПОЖ и/или специфични фактори.

- Съществуват ограничени познания за разпространението на опасностите, свързани с последиците за благосъстоянието и системите за отглеждане.

- Съществува недостиг на знания за всеки от специфичните фактори, които ограничават благосъстоянието.

Резултатите от оценката

Осигурено пространство

- Бяха описани пространствата, необходими на пълпърците за изразяване на различно поведение и предотвратяване на специфични последствия за благосъстоянието им.

- **Минималната височина**, необходима на японските пълпърци, за да могат да скачат и летят вертикално стреснати, без висок риск от наранявания, е **150 см**; въпреки това общата височина трябва да позволява на човек да влезе и да инспектира птиците.

Размер на групата

- Съотношението мъжки : женски е важно в групите от зрели пълпърци, за да се избегне нежелано сексуално поведение и агресия между мъжките.

- Няма научни доказателства за максимален размер на групата.

Качество на пода

Твърдите подове с постеля предоставят по-добри възможности от перфорираните подове за изразяване на проучвателно поведение, търсене на храна и комфорт, и предотвратяват или смекчават груповия стрес и наранявания.

- Управлението на постелята е важно за поддържането ѝ в добро състояние (суха, ронлива и без физически, химически и микробиологични опасности).

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Наличие, дизайн и размер на съоръженията за гнездене

• Японските пѣдпѣдъци показват предпочитание да снасят яйца в укритие и мнозинството използват кутия за гнездо, когато има такава.

• Японските пѣдпѣдъци предпочитат да снасят в сух и ронлив материал.

• Необходими са допълнителни изследвания за определяне на оптималните характеристики на гнездото.

Обогатяване на околната среда

• Финият субстрат е предпочитан от пѣдпѣдъците за прахови бани.

• Осигуряването на манипулативен материал за обогатяване, като блокчета за кълване, стимулира изследователското поведение или поведението за търсене на храна.

• Осигуряването на прикритие или подслон може да намали реакциите за излитане/летене при пѣдпѣдъците, намалявайки риска от наранявания.

• Достъпът на открито осигурява стимули, но е предизвикателство за управлението във връзка със защитата на птиците от хищници и биосигурността.

• Като алтернатива, покритата веранда осигурява някои от предимствата на откритите площи.

• Хуманното отношение към пѣдпѣдъците в описаните системи за отглеждане може да се подобри чрез прилагане на превантивни мерки, посочени в научното становище.

Основни препоръки

най-вече към органите за обществено здравеопазване, определящите политиките, производители, индустрия, изследователска общност

• Използваните в момента системи за отглеждане, както са описани в научното становище наречени клетъчни (индивидуални, двойки или колективни) трябва да се избягват, тъй като водят до висок риск от поява на последиците за благосъстоянието, разгледани в научното становище.

• Превантивните мерки, посочени в научното становище, трябва да се прилагат към всички системи за отглеждане.

• **Трябва да се осигури повече пространство (триизмерно), за да се позволи поведение, специфично за видовете (включително къпане в прахова баня).**

• Пѣдпѣдъците не трябва да се отглеждат индивидуално.

• Съотношението мъжки : женски трябва да се има предвид, когато се групират зрели пѣдпѣдъци.

• Пѣдпѣдъците в системите на закрито трябва да бъдат снабдени с твърди подове с постеля. Материалът за постеля трябва да е сух и ронлив.

• Трябва да се осигури мек и манипулируем материал за гнездене, за да се улесни поведението при изграждане на гнездо.

• Фин материал (напр. пясък) трябва да бъде осигурен в определени зони, за да се даде възможност за прахови бани.

• Трябва да се осигури постоянен достъп до манипулируемо обогатяване, не само под формата на суха, ронлива постеля върху поне част от пода, но също и под формата на допълнителни, за предпочитане годни за консумация, материали.

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

- Препоръчва се покрита веранда, когато няма достъп на открито.
- Необходими са допълнителни изследвания на няколко аспекта, включени в тази оценка (стопански системи, ПОЖ и специфични фактори).

Допълнителни източници на информация за читателя?

- 2018 г. Европейска гражданска инициатива (ЕСИ) за забрана на използването на клетки за пдпъдъци, наред с други животински видове, отглеждани във ферми: „Край на ерата на клетките“. https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_bg

VII. Използвана литература:

EFSA AHAW Panel (EFSA Panel on Animal Health and Animal Welfare), NielsenSS, Alvarez J, Bicout DJ, Calistri P, Canali E, Drewe JA, Garin-Bastuji B, Gonzales Rojas JL, Schmidt CG, Herskin M, Michel V, Miranda Chueca MA, Padalino B, Roberts HC, Spoolder H, Stahl K, Velarde A, Viltrop A, De Boyer des Roches A, Jensen MB, Mee J, Green M, Thulke H-H, Bailly-Caumette E, Candiani D, Lima E, Van der Stede Y and Winckler C, 2023. **Scientific Opinion on the welfare of dairy cows.** EFSA Journal 2023;21(5):7993, 177 pp. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7993>

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2023.7993>

EFSA AHAW Panel (EFSA Panel on Animal Health and Animal Welfare), NielsenSS, Alvarez J, Bicout DJ, Calistri P, Canali E, Drewe JA, Garin-Bastuji B, Gonzales Rojas JL, Schmidt CG, Herskin M, Michel V, Miranda Chueca MA, Padalino B, Roberts HC, Spoolder H, Stahl K, Viltrop A, Winckler C, Berg C, Edwards S, Knierim U, Riber A, Salamon A, Tiemann I, Fabris C, Manakidou A, Mosbach-Schulz O, Van der Stede Y, Vitali M and Velarde A, 2023. **Scientific Opinion on the welfare of ducks, geese and quail on farm.** EFSA Journal 2023;21(5):7992, 157 pp. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7992>

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2023.7992#support-information-section>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Нови становища на ЕОБХ за хуманно отношение към животните 2022 – 2023 г. – транспорт, свине във ферми, дребни преживни във ферми, кокошки носачки и бройлери

<https://corhv.government.bg/%D0%94-%D0%A0-%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%92%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%9B%D0%95%D0%92%D0%90-%D0%98%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%98%D0%AF-%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%95%D0%9E%D0%91%D0%A5-%D0%B7%D0%B0-%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-н-27-2163>

Изготвил: Д-р Мадлен Василева; 29.05.2023 г., ЦОРХВ

Red   Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

тел. 02/4273056

